

Forfatter: Heiberg, Johan Ludvig

Titel: Udrag fra Nye digte - 1841

Citation: Heiberg, Johan Ludvig: "Nye digte - 1841", i Heiberg, Johan Ludvig: *Nye digte - 1841*, udg. af Klaus P. Mortensen, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, cop. 1990, s. 151. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergjl05val-shoot-idm140194650061552/facsimile.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Nye digte - 1841

bejde med på dens frelse: den »Frihedens Lyst«, som fylder den bevidstgjorte natur.

En Sjæl efter Døden

Men dermed er den stakkels forvirrede digters problemer kun halvt løst. For hans længsel tilbage mod naturens umiddelbarhed skyldes, at hans åndelige fremadstræben er blevet bremset og forvendt af de normer og vaner, det opvågnede menneske har omgivet sig med i samfundet. For når de, som de må, stivner i konvention, så reduceres den enkelte til at være medlem af »en dum og døsige Flok«, mennesket glemmer sin stræben og synker hen i det trygge, åndløse vaneliv. Og det er præcis denne selvforvoldte dvaletilstand, Heiberg retter satiren mod i *En Sjæl efter Døden*, hvis bundhæderlige, spidsborgerlige hovedperson netop har forladt »Det fede, phlegmatiske Liv«.

Når Skt. Peter f.eks. vil have sjælen til at vandre i Jesu fodspor, retrækker han en tur til frihedens land Amerika. Hvad der for Skt. Peter ligger hinsides den jordiske horisont, er for sjælen placeret indenfor den som et mål, der kan nås pr. skib. Idet sjælen på denne måde lukker sig om det reale, håndgribelige, så lukker den samtidig af for den højere virkelighed hinsides og kapper således forbindelsen til den borgerlige kulturs historiske og åndelige rødder.

Det afsløres i de krydsforhør, sjælen må igennem, i første akt hos kristendommens repræsentant Skt. Peter, i anden akt hos Aristofanes, antikkens talsmand. Alt hvad der er tilbage af traditionsgrundlaget er i bedste fald klicheerne, og det er dem Heiberg i tredje akt dykker ned i ved at flytte blikket fra fortid til nutid. Her afsløres det, at sjælen ikke er en undtagelse, men selve reglen. Forkærligheden for det offentlige liv (i klubber, politiske diskussioner og skrivelser), for fornøjelser af enhver art og for de materielle glæder deler sjælen med de andre gode borgere. Men ikke med sin digter, som stempler det hele som fortravlethed og tidsfordriv, som et overfladeliv, hvis samlende symbol er danaidernes bundløse kar. Al tidens beskæftighed er blottet for højere mening, ingen virksomhed peger ud over sig selv, men er sin egen og eneste begrundelse.

I denne kritik af sjælen og alt hans værk mødes umærkeligt to spor i Heibergs opfattelse af sin samtid. For det første forestillingen om